

Prologus sancti Hieronymi in librum Job.

moyses vir mitissim⁹ sup oēs hoēes q̄ morabant⁹ in terra. Et Iohannes. xxi. g. de seipso ait: Hic est discipul⁹ ille q̄ testimo niū perhibet de his. Scriptores em⁹ sacri eloqu⁹ replete sp̄i ritusctō super se trahunt quasi extra se fuerint: et sic de se q̄ si de alijs sententijs p̄ferunt. Sp̄usctus em⁹ est qui in eis loquit⁹. Un⁹ Matth. x. c. Nō em⁹ vos estis qui loquimini: sed sp̄us patris vestri qui loquit⁹ in vobis. Et Paulus. ii. Cor. xiiij. a. Nunqđ experimentū q̄rit⁹ ei⁹ qui in me loquit⁹ chrlstus: Hinc est q̄ angel⁹ qui moysi apparuit nūc angel⁹ nūc de⁹ memorat. Angelus / q̄ exterius loquēdī seruiebat: De us: q̄ interius p̄sidens loquēdī efficaciam ministrabat. Quis aut̄ fuerit iob ostendit Greg⁹ in moralibus: vbi dicit eū fuisse regē edom: q̄ successit balach filio beor: q̄ Beū. xxvij. d. dicit iobab descendēs de esau p̄ care patrē suū: Q̄ uis Hieronymus iuxta traditionē hebr̄o dicat Beū. xxij. d. eū an̄ esau fuisse: et de nachor descendisse. Sed vnde cūq̄ descendere it: ei⁹ libri auctoritas ostēdit Ezech. xliij. f. vbi dicunt tres tantummodo liberati: noe/daniel/ et iob. S̄ queret quis: Cur iob qui electus per p̄pham ostendit tot flagella pertulit: qui tantā virtutū custodiā sine reprehensione seruauit? Sed patet responsio: Quia si nō flagellareb⁹ a nobis nō agnoscereb⁹: Virtutē quippe vt dicit Greg⁹ per quietē exercit⁹: sed virtutis opinio cōmota p̄ flagella fragravit. Sicut em⁹ vnguenti nisi cōmota nō redolent: et aromata īcensa fragrantia suā latius expandunt: Sic sancti iob virtus que in tranquillitate latuit: i tribulatiōe innotuit: Prop̄ qđ i euāgelio fides grano simili p̄gruc cōpaf: cul⁹ virt⁹ nisi pterat penit⁹ ignorat. De inde cū virtutū oīm pegisset mādata: vnu sibi deerat: vt etiā flagellat⁹ gratias agere sciret. Motu q̄ppē erat: q̄z deo seruire inter dona nouerat: sed dignū fuit vt discretio seueritatis iquereret: virtū dēuot⁹ inter flagella pinac⁹ ret. Pena em⁹ (vt dicit Greg⁹) interrogat: si quietus quis veraciter amat. Et iob veraciter amauit: q̄ inter tot flagella nec etiā in verbo peccauit. Un⁹. i. i. d. In omnibus his nō peccauit iob labijs suis: nec stultū qđ contra dēu locurus est: et tū hostis p̄tra eū seuiēs: omniū temptationū machinamēta: quasi p̄tra castrū munitissimū erexit: Abstulit substātiā: iterfecit liberos: pecus: sit corpus: instigauit vtorē: anticos ad cōsolationē adduxit: s̄ adductos in asperitatē incrépationis excitauit. Verba igitur et verbera sustinuit sc̄tū iob: sed per verbera eius patientia: p̄verba eius sapientia probata claruit: Utrobiq; em⁹ fortiter occurrit: qz flagella roboze: et verba ratione superauit. Patet ergo quis et q̄lis fuerit auctor ist⁹ libri. Materiā nō duplex est: Generalis et specialis. Generalis: misera generi humani p̄ditio. Un⁹. i. xiiij. a. Homo nāt⁹ oī muliere r̄c. Specialis: miseria iob. Intentio eius est: vt ad patientiā nos induceret. Un⁹ sicut iob per patientiā restitura sunt cuncta duplicita: sic et nobis si patientiā habuerimus dabib⁹ duplex stola. Ro. xv. a. Quęcūq; scripta sunt: ad nostrā doctrinā scripta sunt: vt p̄ patientiā et cōsolationē scripturaz spem habeam⁹. Theologie supponit liber iste per oīns sui partes: magistri praktico deseruit intellectui. Un⁹. i. vii. a. Militia est vita hominis sup terrā. Alia trāslatio habet: Temptatio est vita hominis r̄c. Modus agendi: fin hebr̄o talis est: Prosa incipit: verbi labi p̄deſtri. i. humili sermone finit: vt dicit in illo plogo Hieronymi: Frat̄ ambrosi⁹ r̄c. Dividit aut̄ liber iste: fin Hiero. in tres partes. In prima parte de psona iob: q̄lis fuit: ostēdit. In secunda triplex hosti⁹ ei⁹: ponit: mūdus: caro: diabol⁹. Dūd⁹. i. amici eius onerosi. Un⁹. i. xvij. a. Cōsolatores onerosi vos estis. Et Wicheq. viij. b. Inimici hominis: domestici eius. Caro. i. vtor. De qua Wicheq vij. b. Ab ea q̄ dormit in sinu tuo: custodi claustra oris tui. Diabol⁹: iste satan: amicos incitās p̄tra iob. Sic omne genus temptationis tangit: q̄z omne qđ est in mundo: aut est cōcupiscentia carnis: aut cōcupiscentia oculorū: aut superbia vite. i. Job. ij. c. In tertia pte tangit de felicitate duplicitē recuperata. Sed fin Greg⁹. distinguit in sex partes: sup illud i. ij. a. Pereat dies in qua natus sum. Pro prima parte ponit temptationis diaboli: Pro sc̄da querimoniā iob: Pro tercia onerosam cōsolationē triū amicorū: Pro quarta cōsola-

tionē hellū lūnloris: qui non fuit de tribus amicis iob: Pro quinta verba dicit: Pro serrā cōsolationē ei⁹ q̄ in fine habetur. Hūc libru exposuit b̄s Greg⁹. Usi ipse dicit: Diuine p̄uidentie fuit ut iob exponerē: quatenus inter flagella sentire mentē flagellati: et melius exponerē. Hunc libru transtulit Hiero⁹. primo de grēco in latinū: post septuaginta: emēdans cōditionē eoz astericis et obelis. Est aut̄ astericus: figura ad modū astri facta: quā ponebat Hiero⁹. vbi septuaginta aliqd omiserant de hebraica veritate. q. d. locus iste indigeret illuminatione: ap̄t omissionē hebraice veritatis. Obelus vō est figura ad modū sagitte barbare facta: quā ponebat Hieronym⁹ vbi septuaginta aliqd de suo addiderat. q. d. hic op̄ est iugulatione: ap̄t superfluitatē hic appositā. Postea trāstulit Hieronym⁹ de hebr̄o in latinū: eo q̄ imperfecta esset prior editio: Quā trāslationē ei⁹ emuli vituperabāt: qz p̄sumperat arguere septuaginta: quibus ipse respondet in p̄gmo: quia nō solus hoc fecit: Origenes em⁹ similiter trāslationē fecit de grēco in latinū: notans q̄ astericū ea que omissa erāt a septuaginta de hebraica veritate: et per obelū ea q̄ superflueat p̄ter hebraicā veritatē addita erant a septuaginta. Similiter Theodotion transtulit de hebr̄o in grēcum cū asterico et obelo: Et multi alij: sicut Aquila et Symmach⁹: transtulerunt de hebr̄o in grēcum sine astericis et obelis: quoꝝ editiores emuli Hieronymi nō arguebant: nec superflua iudicabant. Un⁹ Hieronym⁹ arguit eos q̄ suā cōditionē de hebr̄o in latinū superflua iudicarent r̄c.

¶ Explicit Prologus auctoris.

Eiusdem Reuerēdissimi patris dñi Hugonis r̄c. Prologi sancti Hieronymi in librum Job Expositio.

a **c** **O** Ogor per singulos r̄c. Prologus iste quē p̄mitit Hiero⁹. dividit in sex partes. In prima parte ostēdit alios vlos fuisse asterico et obelo: si cut ipse fecit. In sc̄da ostēdit q̄ opus suū debet recipere poti⁹ plus q̄s aliorū. In tertia ostēdit q̄ translatio sua de hebr̄o in latinū melior sit: eo q̄ imēdiate p̄cesserit ab hebraica veritate. In quarta ostēdit qualiter diversis linguis et modis script⁹ sit liber iste. s. prosa / metro et rhythmo. In quinta ostēdit causā suę trāslationis. In sexta ponit cōmēdationem sui operis. Dicit ḡpmo: Cogor: stimulis rationis. Un⁹ Proverb. xxvi. a. Respōde stulto iuxta stulticiā sua: ne sibi sapiēs videat.

b **c** **O** Ogor p̄ singulos scripture diuinę libros: aduersariorū r̄ndere maledicti: q̄ interpretationē meā reprobationē septuaginta inter pretū crimināt: quāsi nō et apud grēcos aq̄la: symmachus et theodotio: vel vrbū ex vbo: v̄l s̄ensū ex sensu: v̄l ex vtoris cōmixtū: et medie s̄ tpatū gen⁹ trāslatiōis exp̄sse rint: et oīa veteri instrumenti

asserunt me ideo transtulisse: vt cōditionē septuaginta reprobērē. **d** Quāsi nō r̄c. i. criminat me q̄si sol⁹ h̄ fecerim: cū tñ h̄ fecerint multi alij. Et h̄ est: Quāsi nō r̄c. Et inuit hic Hieronym⁹ triplex gen⁹ transferendi. Un⁹. q̄i vero: ad verbū transferit de vna lingua in aliā. Secundū: q̄ifexsus ex sensu. Tertiū: q̄i vtoris modo. **e** Vlerbū ex verbo: tñ. **f** Sensū ex sensu: tñ. **g** Ex p̄cesserint: de hebr̄o i grēcu. Et q̄si nō: et reprehēdūt me: q̄ cōditionē septuaginta emendaū astericis et obelis: quāsi non simile fecerit Origenes: qui fecit translationem de grēco in latinum cum astericis et obelis.

Prologus sancti Hieronymi in Job.

a Quos, s. astericos et obelos. **b** Additos: auctorita-
tes sua. **c** De theodotione. i. de translatio theodotio-
nis q̄ similiter translulerat cū illis figuris in grecū: Et forte
illas figurās inuenit. **d** Translationi antiquę. i. sue
aginta: de grēco in la-
tinū. **e** Ut: Antīq̄ trans-
lationi sue. s. quā fecit
de hebreo in grecū:
addendo q̄ septuagin-
ta omiserant de hebra-
ica veritate: et superflua
iugulando asterico et
obelo. **f** Addidit/
Origenes. **g** Dis-
cāt igit. Hic incipit
scda pars prologi.
h In toto. i. in ge-
nerali: vt. s. recipiant
meā editionē factaz p
astericū et obelū: sicut
recipiunt editionēs ali-
orū: eisdē figuris no-
rataſ. Et sicut editio-
nes aliorū sine figuris
nō dicunt superflue-
re: quāvis septuagin-
ta translulerit prius:
sic nec meā editionēz
de hebreo in latinū: q̄
totaliter continet he-
braicā veritatē: dicat
superfluere. Uel sic:
Discant in toto reci-
pere tē. i. recipiat me-
am editionēz: q̄ tora-
liter continet hebrai-
cā veritatē: qui rece-
perūt editionē septua-
ginta et aliorū: que nō
nisi p̄tinet hebrai-
ce p̄tatis. **i** Aut/
si volunt: discant in/
terpretationē me-
am cū astericis su-
is radere. i. editio-
ne illa quā prius feci
de grēco in latinū: cū
astericis nō recipiat/
si non recipiant secundā: que melior et perfectior est. **j** Et
quos, s. septuaginta. **k** Suscepérunt: vel prospexerūt.
l Errasse fateant. q. d. certū est septuaginta plura p̄teter-
misise: An̄ constat eos in hoc errasse. Si igitur fatemur eos
plura intermisisse negligenter: fateant/ necesse est: i pluribus
errasse ignorantē. **m** Recipue in iob. q. d. q̄ plu-
ra intermisserint septuaginta: recipue patet in iob: que trās-
latū a septuaginta. **n** Origenes et multi ali⁹ emēdauerūt i grē-
co p̄ astericū et obelū. **o** I. s. iob. **p** Addita: ab Origenē et alijs.
q Apud grecos est: ceterū p̄ sed, q. d. nō solū
hic error apud grecos est: unum et apud latinos in translati-
one quadā: que facta fuerat an̄ eā quā Hieronymus fecit cū
astericis et obelis: in qua multa deerat: et hoc est: An̄ eā tē.
r Ferme. i. fere. **s** Desūt. i. tantū deerat ibi: Ut de-
cūtatus tē. **t** Nuditatē. i. apertū defectū. **u** Hec
aut̄ translatio. i. mea ab hebreo in latinū. Per qđ patet
q̄ Hieronymus fecit plures translationes. Et hec est tertia
pars prologi. **v** Sequit interpretē: que planior erat
q̄ editio eoz et imēdiate de hebreo. **w** Syro. Hę tres
lingue affines erat. **x** Hisic verba tē. q. d. mea trāsla-

am apud hebreos totus liber fertur et lubricus: et qđ grēce rhetores vocant schēmatismenos: dūm qđ aliud loquit̄ aliud agit: Ut si vēlis anguillam aut murenam strictis tenerē manibus quanto fortius presseris: tāto citius elabitur. **N**emini me ob intelligentiam huius voluminis lycdeum quendam p̄ceptōrē qui apud hebreos primū haberi putabatur: non paruis rēdemisse nummis: cuius doctrina an aliqd profecerim: ne scio. **H**oc vnum scio: nō potuisse me interpretāri: nisi quod ante intellexeram. **A** principio itaqđ voluminis vſqđ ad verba iob: apud hebreos psa oratio est. **D**orro a verbis iob in quib⁹ ait: **M**ereat dies in qua nat⁹ sū: t̄ nor in qua dictum est: conceptus est homo: vſqđ ad eū locum ybi ante finem voluminis scriptum est: Idcirco ipse me reprehendo et ago penitentiam in fauilla et cīnere: hexāmetri versus sūt: dactylo spondeoqđ currentes: et prōpter linguę idiomā crebro recipientes et ta illud Matth. x. b. Grat⁹ accepisti gratis date. Et Iac. viij. d. Pecunia tua tecū sit in perditionē. **S**i labores tuos et expensas licet redimere ab iniustis detentoribus. Nulli em̄ veritatem dei in iniusticia detinent: vt dicis ad Ro. i. b. Et Proverb. xxiij. c. Veritatē eme. i. redime: et noli vendere sapientiā et doctrinā et intelligentiā. **P**s. Nō abscondi misericordiā tuā et veritatē tuam a concilio multo. Sap. vi. d. Nō abscondā a vobis sacramenta dei: sed ab initio nativitatis inuestigabo: et ponā in luce scientiā illius: et nō preteribo veritatem. **A**n aliquid pfecerim. **I**hoc dicit s̄die ronymus: quia bñ intelligebat Job: et tñ voluit audire illū iudicū. In qđ fundit quorūdā superbia: qui licet nō intelligat: nō nolit audire. **I**nterpretari transferēdo. **P**rincipio itaqđ. **Q**uartā pars: in qua ostendit quib⁹ linguis scriptus fuit iob. **E**lsaqđ ad verba iob: vbi. f. s. p. introducitur loquens. i. in. a. **P**rosla oratio est. p. saica. i. prosaice scriptus est liber. **I**n quib⁹ ait: Mereat tē. i. in. a. **A**d eū locū. i. vlt. ca. a. **I**dcirco: qđ ibi p̄cedit īmediate: Auditu aur̄ audiui te: nuc oculus meo videt te. **V**hexāmetri. i. sex pedū. **P**pter linguę idiomā. i. p. cōpetit lingue et idiomati.

Prologus sancti Hieronymi in Job.

a Alios pedes: vt p. celeumaticū ex q̄tuor breuib⁹ / p
dactilo: vt ibi: Tytire pascētes a flumine reiſe capellas. Et
tribrachū p. spōdeo: Tābū p. trocheo. b Tinnul⁹. i. tin
niēs: siue son⁹ tinniēs. c Gert. i. dr. d Numeri lege
soluti. i. distincti. e Metri. q̄ artē metricā no
uit. f A supra di
ctio versu: vbi dicit:

Job. vlt. a. Idecirco ipse me rep
hendo / t ago peniten
tiā. g Maruū co
mī. i. oī decisā: siue
qua distiſcio ē quā co
lō vocat: Loma tñ ma
ior distinctio ē q̄ co
lō. Loma aut̄ dicit di
stinctio vbi est pausa/
tio: colō / membrū. i.
subdiuſio: Periodus
vero: vbi versu termi
natur. Unū in prologo
Esaie dicit Hiero⁹.
ipsum scriptū per co
la et comata. i. subdiuſio
nes et diuſiones.

b Prosa. i. psalca.
c Aostri. i. latini. k
Flacci. i. Horacij.

D Greci⁹. v̄ graij.
m Hindari et al
cc: Ibi greci poete
fuerunt. n Sap
pho: nome puelle: q̄
metrice scripsit: vnde
sapphicū metrum.

o Psalterium.
Psalteriū lyrics com
posuere pedes.

p Ferme. i. sere.
q Cōprehēdi: In
finiū modi est.

r Philone: q̄ se libri
Sapietie. s Audi
ant t̄c. Quia pars:
vbi aperit causam sue
trāſlanis. t Dei
canes. i. detractoreſ:
qui q̄liter contra bo
nos et malos latrant:
et om̄is indifferenter la
cerant / quos non a
mant. Phil. iij. a. Videte canes: videte malos operari
os: videte conciſione. Apoc. vlt. c. Foris canes et veneti
ci / ipudici et homicide. Esa. lvj. d. Canes muti / nō valentes
latrare. v In hoc volumine: qđ tranſtuli de hebreo
i latini. r Antiquā. i. Septuaginta. y Reprehen
dere: faciendo noua. z In illa: vel mea. i. trāſlatiōne se
pruaginta. a Nostra interpretatiōne: de hebreo in lati
nū. Prius em fecerat alia de grēco in latini. post Septua
ginta: vt iā sup̄a dixim⁹: In qua om̄issa a Septuaginta/ma
nifestauerat per obelos: et obscura p astericos. b Ex par
te. i. pfecte. c Detriti. i. senio psumpti. q. d. inter eas se
nuimus. Vcl fin alia ſaz: Detenti sum⁹. i. nutriti. d Qđ
si apud t̄c. Sexta pars: vbi commendat opus ſuū: et pro
bat quasi a minori: q̄ ſua editio debet recipi a latiniſ. q̄ He
retici: ſuſpicioſe. i. hebionite. Qui volū ſetuare ver⁹ testame
tū cū nouo: Ad litterā ideo dicit: Judaicantes heretici.
f A hysteria. i. ſecreta. g Subdolā interpretatiōne. i.
in ſua interpretatiōne dolo tacuerū q̄ ſibi erāt ſtria. h Et tñ
ep̄ egyptiō ſigil⁹ / in hexaploys. i. ſex exemplarib⁹ recit⁹ et pfe
cisi: ſue i ſex editiōib⁹ recit⁹ et pfecti. Dicit em̄ hexaploys ab

hex: qđ est ſex: et aploys qđ est rectū. Unū ſenſus ē: In hex
aploys habent. i. ſex rectis et pfectis editionib⁹ cōputant. Sunt autem ille ſex editiones: Prima Septuaginta: Se
cunda Aquile: Tertia Symmachī: Quarta Theodotio
nis: Quinta vulgata: Sexta Origenis. Vcl hexaploys di
cit tabulas / ſex pagi/
nas habētes: in q̄bus

ptuaginta editionē / iā chri
ſti euangelio coruſcante: iū
deus aq̄la / et symmachus ac
theodotio / iudaicātes he
retici ſūt recepti: q̄ m̄ta my
ſteria ſaluatori ſubdola iter

b pretatione celarūt: et tamē
ep̄ egyptiō ſigil⁹ / in hexaploys

habent apud ecclias: et ex
planant ab ecclesiastici viri:

q̄nto magl ego christianus/
de pareti⁹ christianis nat⁹,

k et v̄xillū cruci in mea frōte

l portas: cui⁹ ſtudiū fuit om̄is

m ſa repetē: deprauata corrige

n re / et sacramētū ecclie pl̄iro /
p fideli aperire ſermonē: vel à

fastidiosis vel a malignis le
ctorib⁹ nō debeo reprobari.

q Habeat q̄ volū: veteres li
bros / vel i mebranis pl̄irpu
reis / auro argētoq̄ desc̄ptos:

s v̄ tinitiālib⁹ (v̄tulgō aut̄)

t l̄ris / ſonera magl exarata / q̄

codices: dūmodo mihi me
isq̄ pmittat paupes habere

fcedulas: et nō tā pulchros

v codices q̄ emēdatos. Ultra

x q̄ aut̄ editio: et ſeptuaginta

y iuxta grēcos: et m̄ca iuxta he
breos / in latini ū meo labore

trāſlata est. Eligat vnuſq̄ſcō

z qđ v̄l: et ſtudiō ſumus.

d Qđ ſi apud grēcos poſt ſe

ctit tabulas / ſex pagi/
nas habētes: in q̄bus

ſtī ſcribebat ſex editi
ones: vt ſic pferetes ad

iūce: viderētybi pcor
dabat et discordabat:

et in iſtis tabulis ſcri
ptę erat editioſe iſto
rū. i Qđ ſi apud magl
ego. Idic cōmendat

le Hiero⁹. nō ex fastu

ſup̄ig; ſed vt ſic ſalrē

editionē ſuā inuat de
bere recipi / cū ſit bo
na. P̄mo aut̄ cōmē
dat ſe a fide: q̄r christi
an⁹. Sc̄da paretela:

q̄ de pareti⁹ christi
anis. Terti⁹ avit̄ ho
nestate: q̄r vexillū cru
cis portauit in fronte:

fine pudore ſe christi
anū ore et ope pſitens

et demonſtrās. Quar
to ab utilitate: q̄r eius

ſtudiū ſuit / om̄iſa re
petere / et deprauata

corrige: Qđ nō p̄t
ſe / ſi ſi om̄es fecit.

Al. t̄nclib⁹.

k Clerillū cruci:

chrismate factū i bap
tismo. l Om̄issa: a

trāſlatorib⁹. m De
prauata: a ſeptori
bus. n Puro: ſine

additiōe. o Fide
li: ſine subtractione et
imutatiōe. p Af
ſtudioſis: Quia mul
ta viderūt: et iā q̄ ſi ſa
tiati fastidiunt melio
ra: ſicut iudgi in deser
to fastidiebat manna /
ois ſuauitatis dulcedi
ne habens. Unū Mu
xj. b. Aia noſtra arida eſt: niſil aliud respiciunt oculi nři niſi
man. Itē eodē. xxi. b. Anima nřa iā nauſeat ſup cibo iſto le
uiſſimo. Prouerib⁹. xxviij. a. Anima ſatiata calcabit fauū: aia
aut̄ eſurieſ etiā amaz / p dulci ſumer. q Habeat q̄ vo
lūt. Oſtēo q̄ editio ſua debeat recipi: q̄ nō p̄t queq̄ co
gere: in voluntate eoz dimittit. r Durpureis. i. picta
rat. s Initialib⁹. i. capitalib⁹. i. grossis l̄ris / q ſcribunt
i pncipio libri. Ul vncialib⁹. i. vncia auri vel coloris ſtinētib⁹
v̄ ſtantib⁹ ad ſcribendū tanto. t Onera: p̄cū v̄l p̄oderl
v̄ emēdatos ſerie. Nō refert q̄ pulchros libros ha
bea: i. q̄ bonos. x Et ſeptuagita: quā nō habem⁹. y
Burta grēcos. i. quā ipſi ſecerūt de hebreo in grēcu: quā
poſtea trāſtulit Hiero⁹ de grēco i latini / cū aſteriel / et obelis:
Et poſtea trāſtulit alia de hebreo i latini / ſine aſteriel / et obe
lis / quā habem⁹ mō. z Qđ v̄l: i. aut illā quā trāſtuli de he
breo i latini / cū aſteriel / et obelis: aut illā quā trāſtuli de he
breo i latini / ſine illis figurā. a ſtudiosū: ſi v̄trūg re
cipiat. b Maliuolū: ſi neutrū.

Explicit Expositio priui Prologi in libri Job.